

**ANALISIS PREPOSISI *VON* DAN *AUS* DALAM STUDI
LINGUISTIK PRAGMATIK**

SKRIPSI

diajukan untuk memenuhi sebagian syarat untuk memperoleh gelar Sarjana
Pendidikan Program Studi Pendidikan Bahasa Jerman

oleh

Riska Sri Nur Padilah

NIM 1801982

**PROGRAM STUDI PENDIDIKAN BAHASA JERMAN
FAKULTAS PENDIDIKAN BAHASA DAN SAstra
UNIVERSITAS PENDIDIKAN INDONESIA
2022**

**ANALISIS PREPOSISI VON DAN AUS DALAM STUDI
LINGUISTIK PRAGMATIK**

oleh
Riska Sri Nur Padilah

Sebuah Skripsi yang Diajukan untuk Memenuhi Salah Satu Syarat Memperoleh
Gelar Sarjana Pendidikan pada Fakultas Bahasa dan Sastra

© Riska Sri Nur Padilah 2022
Universitas Pendidikan Indonesia
Agustus 2022

Hak Cipta Dilindungi Undang-Undang

Skripsi ini tidak boleh diperbanyak seluruhnya atau sebagian, dengan dicetak
ulang, difoto kopi atau cara lainnya tanpa izin dari penulis

RISKA SRI NUR PADILAH

**ANALISIS PREPOSISI VON DAN AUS DALAM STUDI LINGUISTIK
PRAGMATIK**

disetujui dan disahkan oleh pembimbing:

Pembimbing I,

Dra. Nuki Nurhani, Lic.,Phil.,M.A.

NIP. 196403271989012001

Pembimbing II,

Drs. Amir, M.Pd.

NIP. 196111101985031005

Mengetahui

Ketua Program Studi Pendidikan Bahasa Jerman,

Putrasulung Baginda, S.Pd., M.Hum.

NIP. 197901022003121002

PERNYATAAN

Dengan ini saya menyatakan bahwa skripsi dengan judul “ANALISIS PREPOSISI *VON* DAN *AUS* DALAM STUDI LINGUISTIK PRAGMATIK” ini beserta seluruh isinya adalah benar-benar karya saya sendiri. Saya tidak melakukan penjiplakan atau pengutipan dengan cara-cara yang tidak sesuai dengan etika ilmu yang berlaku dalam masyarakat keilmuan. Atas pernyataan ini, saya siap menanggung risiko/sanksi apabila di kemudian hari ditemukan adanya pelanggaran terhadap etika keilmuan atau ada klaim dari pihak lain terhadap keaslian karya saya ini.

Bandung, Agustus 2022

Riska Sri Nur Padilah

NIM 1801982

ABSTRAKSI

Padilah, Riska Sri Nur. 2022. Analisis Preposisi *von* dan *aus* dalam Studi Linguistik Pragmatik. Bandung. Skripsi Program Studi Pendidikan Bahasa Jerman, Fakultas Pendidikan Bahasa dan Sastra. Universitas Pendidikan Indonesia.

Dalam bahasa Jerman terdapat beberapa preposisi yang memiliki arti sama, salah satunya *von* dan *aus*. Namun, keduanya dapat dibedakan berdasarkan makna kontekstual. Banyaknya preposisi *von* dan *aus* dalam tuturan yang ditemukan pada roman “*Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt*” karya Sabine Peters tahun 2020 perlu adanya penelitian dalam studi linguistik pragmatik. Kajian tindak tutur dalam pragmatik bertujuan untuk mengetahui makna dari ucapan yang dimaksudkan oleh penutur. Adapun tujuan dilakukannya penelitian ini adalah untuk mengetahui dan memahami: 1) Jenis-jenis tindak tutur dari tuturan yang terdapat preposisi *von* dan *aus* dalam sumber data, 2) Fungsi tindak tutur dari tuturan yang terdapat preposisi *von* dan *aus* dalam sumber data, dan 3) Makna kontekstual dari preposisi *von* dan *aus* dalam tuturan yang ada pada sumber data. Metode yang digunakan pada penelitian ini adalah analisis deskriptif. Berdasarkan hasil penelitian ini ada 65 tuturan yang di dalamnya terdapat preposisi *von* dan *aus*. Di antaranya ada yang termasuk jenis tindak tutur lokusi, sebagian besar tindak tutur ilokusi, dan tindak tutur perlokusi. Fungsi tindak tutur yang ditemukan dalam penelitian ini berfungsi sebagai asertif yang paling banyak ditemukan, deklaratif, disertif, ekspresif, dan komisif. Selanjutnya, makna kontekstual dari preposisi *aus* dalam tuturan yang telah dianalisis tersebut antara lain ‘dari’, ‘dari dalam’, ‘keluar’, ‘keluar dari’, ‘terbuat dari’ dan ‘berasal dari’, sedangkan makna kontekstual dari preposisi *von* yaitu ‘dari’, ‘tentang’, ‘oleh’, ‘milik’, ‘mulai’, ‘sejak’, pada frasa “*von wegen*” berarti ‘tidak mungkin’ dan “*von gleich zu gleich*” yang bermakna ‘satu sama lain’, serta diperoleh gabungan makna pada frasa “*von mir aus*” yang berarti ‘saya tidak keberatan’.

Kata Kunci: fungsi tindak tutur, jenis tindak tutur, makna kontekstual, preposisi *von* dan *aus*.

KURZFASSUNG

Padilah, Riska Sri Nur. 2022. *Analyse der Präpositionen von und aus in der pragmatischen Sprachwissenschaft. Bandung. Abschlussarbeit an der Deutschabteilung der pädagogischen Fakultät für Sprachen und Literatur. Pädagogische Universität Indonesiens.*

Im Deutschen gibt es mehrere Präpositionen, die dieselbe Bedeutung haben, einige davon sind von und aus. Die beiden Präpositionen können jedoch anhand der kontextuellen Bedeutung unterschiedlich sein. Die Anzahl der Präpositionen von und aus in der Rede, die in Sabine Peters Roman „Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt“ im Jahr 2020 gefunden wurden, erfordert Forschung in der pragmatischen Sprachwissenschaft. Die Studie der Sprechakte in der Pragmatik zielt darauf ab, die Bedeutung der vom Sprecher beabsichtigten Rede herauszufinden. Diese Untersuchung hat das Ziel, folgende Punkte herauszufinden: 1) die Arten von Sprechakten, die die Präpositionen von und aus in der Datenquelle enthalten, 2) die Funktionen von Sprechakten, die die Präpositionen von und aus in der Datenquelle beinhalten und 3) die kontextuelle Bedeutung der Präpositionen von und aus in der Rede. Die in dieser Untersuchung verwendete Methode ist die deskriptive Analyse. Basierend auf den Ergebnissen dieser Untersuchung gibt es 65 Äußerungen, in denen die Präpositionen von und aus vorkommen. Darunter sind die Typen der lokutionären Sprechakte, die meisten der illokutionären Sprechakte und die perlokutionären Sprechakte. Die in dieser Untersuchung vorkommenden Funktionen der Sprechakten, fungieren am häufigsten als Assertive, Deklarative, Disertive, Expressive, und Kommissive. Darüber hinaus umfasst die kontextbezogene Bedeutung der Präposition aus in der analysierten Rede „dari“, „dari dalam“, „keluar“, „keluar dari“, „terbuat dari“, und „berasal dari“, während sich die kontextbezogene Bedeutung der Präposition von auf „dari“, „tentang“, „oleh“, „milik“, „mulai“, „sejak“ bezieht, und in der Wendung „von wegen“ bedeutet die Präposition „tidak mungkin“ und „von gleich zu gleich“, was „satu sama lain“ bedeutet, sowie die kombinierte Bedeutung des Ausdrucks „von mir aus“, was „saya tidak keberatan“ bedeutet.

Schlüsselwörter: Arten von Sprechakten, Funktion von Sprechakten, kontextuelle Bedeutung, Präpositionen von und aus.

ABSTRACT

Padilah, Riska Sri Nur. 2022. Analysis of von and aus Prepositions in Pragmatic Linguistic Studies. Bandung. Thesis in Departement of German Language Education, Educational Faculty of Language and Literature. Indonesia University of Education.

In German there are several prepositions that have the same meaning, one of them is von and aus. However, both can be distinguished based on contextual meaning. There's a lot of prepositions of von and aus in novel "Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt" by Sabine Peters in 2020, so that there is needed for research in the study of pragmatic linguistics. The study of speech acts in pragmatics aims to find out the meaning or meaning of the speech intended by the speaker. The purpose of this research is to find out and understand: 1) The types of speech acts of speech that contain the prepositions of von and aus in the data source, 2) Functions of speech acts of speech that contain the preposition of von and aus in the data source, and 3) The contextual meaning of the prepositions of von and aus in the data source. The method used in this research is descriptive analysis. Based on the results of this research, there are 65 speeches that contains the prepositions of von and aus. Among them, there the types of locutionary speech act, most of the illocutionary speech act, and perlocutionary speech act. The function of speech acts found in this study functions as the most common assertives, declarative, disertives, expressives, and commissives. Furthermore, the contextual meaning of the preposition of aus in the speech that has been analyzed include 'from', 'out', and 'derived from', while the contextual meaning of von's preposition is 'from', 'by', 'belongs', and at the phrase "von wegen" means 'impossible', as well as the combined meaning of the phrase "von mir aus" which means 'I don't mind'.

Keywords: *contextual meaning, function of speech acts, preposition von and aus, types of speech acts.*

KATA PENGANTAR

Puji dan syukur penulis panjatkan kehadirat Allah SWT. karena telah melimpahkan rahmat dan karunia-Nya, sehingga penulis dapat menyelesaikan skripsi yang berjudul “Analisis Preposisi *von* dan *aus* dalam Studi Linguistik Pragmatik”. Dalam skripsi ini dibahas mengenai jenis tindak tutur dan fungsi tindak tutur dari tuturan yang terdapat preposisi *von* dan *aus*, serta makna kontekstual dari preposisi *von* dan *aus*. Adapun maksud dan tujuan dari penulisan skripsi ini adalah untuk memenuhi salah satu syarat untuk mengikuti sidang skripsi dan memperoleh gelar Sarjana Pendidikan di Program Studi Pendidikan Bahasa Jerman, Fakultas Pendidikan Bahasa dan Sastra, Universitas Pendidikan Indonesia.

Selama penelitian dan penulisan skripsi ini banyak sekali hambatan yang penulis alami. Namun, berkat bantuan dan dorongan, serta bimbingan dari berbagai pihak akhirnya skripsi ini dapat terselesaikan dengan baik. Penulis beranggapan bahwa skripsi ini merupakan karya terbaik yang dapat penulis persembahkan. Akan tetapi, penulis menyadari bahwa tidak menutup kemungkinan di dalamnya masih terdapat kekurangan-kekurangan. Oleh karena itu, kritik dan saran yang membangun sangat penulis harapkan. Akhir kata, semoga skripsi ini dapat bermanfaat bagi penulis khususnya dan bagi para pembaca pada umumnya.

Bandung, 15 Agustus 2022

Penulis,

Riska Sri Nur Padilah

NIM 1801982

UCAPAN TERIMA KASIH

Dalam penulisan skripsi ini, penulis banyak mendapatkan bantuan, bimbingan, serta petunjuk dari berbagai pihak. Oleh karena itu, pada kesempatan ini penulis ingin mengucapkan terima kasih yang sebenar-benarnya kepada yang terhormat:

1. Kedua orang tua tercinta, Bapak Abduloh dan Ibu Tirum yang senantiasa selalu mendoakan, memberikan nasihat dan semangat kepada penulis dalam menjalankan perkuliahan dan menyelesaikan tugas akhir skripsi ini.
2. Bapak Putrasulung Baginda, S.Pd, M.Hum., selaku Ketua Departemen Pendidikan Bahasa Jerman yang telah memberikan dukungan dan arahan untuk menyelesaikan skripsi.
3. Bapak Pepen Permana, M.Pd., selaku dosen Pembimbing Akademik yang telah memberikan bimbingan selama penulis menyelesaikan studi di Program Studi Pendidikan Bahasa Jerman.
4. Ibu Dra. Nuki Nurhani, Lic.,Phil.,M.A., selaku pembimbing I dan yang telah memberikan arahan, motivasi, dan bimbingan selama penyusunan skripsi ini dengan baik, sabar, dan teliti sehingga penulis dapat menyelesaikan skripsi dengan tepat waktu.
5. Bapak Drs. Amir, M.Pd., selaku pembimbing II atas segala bimbingan dan sarannya kepada penulis sehingga penulis dapat menyelesaikan skripsi ini.
6. Seluruh dosen Program Studi Pendidikan Bahasa Jerman (Bapak Dr. Setiawan, M.Pd. (Almarhum), Bapak Dr. Lucky Herliawan YA., M.Pd., Ibu Dra. Hafdarani, M.Pd., Bapak Ending Khoerudin, S.Pd., M.Hum., Ibu Irma Permatyawati, M.Pd., Bapak Dani Hendra, S.Pd., M.A., dan Ibu Nur Muthmainah, S.Pd., M.A.) yang telah memberikan banyak ilmu dan pengetahuan kepada penulis selama mengikuti studi.
7. Ibu Ghina Nurul Faridah, S.Hum. selaku staf tata usaha Program Studi Pendidikan Bahasa Jerman yang telah membantu segala permasalahan administrasi kemahasiswaan.

8. Seluruh staf perpustakaan Goethe-Institut Bandung.
9. Sahabat-sahabatku Nur Andini, Anisa Rahmawati, Iin Fatimah Trihandayani, dan Khozinatul Muna, yang selalu mendukung, mendoakan, memberikan semangat, dan membantu dalam proses skripsi ini.
10. Rekan-rekan Mahasiswa Program Studi Pendidikan Bahasa Jerman UPI angkatan 2018, khususnya teman-teman seperbimbingan atas segala bantuan dan kerjasamanya.
11. Semua pihak yang tidak bisa disebutkan satu per satu. Pastinya penulis sampaikan semoga amal baik semua pihak mendapatkan balasan yang berlipat ganda dari Allah SWT. Amin.

Bandung, Agustus 2022

Penulis,

Riska Sri Nur Padilah

NIM 1801982

DAFTAR ISI

PERNYATAAN	iii
ABSTRAKSI	iv
KURZFASSUNG	v
ABSTRACT	vi
KATA PENGANTAR.....	vii
UCAPAN TERIMA KASIH	viii
DAFTAR ISI	x
DAFTAR TABEL	xiii
DAFTAR LAMPIRAN	xiv
BAB I PENDAHULUAN	1
A. Latar Belakang Penelitian	1
B. Identifikasi Masalah	5
C. Batasan Masalah Penelitian	5
D. Rumusan Masalah	5
E. Tujuan Penelitian	6
F. Manfaat Penelitian	6
G. Struktur Organisasi Skripsi	7
BAB II KAJIAN PUSTAKA	8
A. Preposisi	8
1. Definisi Preposisi	8
2. Jenis-Jenis Preposisi	9
3. Fungsi Preposisi	17
4. Penggunaan Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i>	24
B. Linguistik Pragmatik	26
1. Definisi Pragmatik	26
2. Bentuk-Bentuk Pragmatik	28
C. Tindak Tutur	33
1. Definisi Tindak Tutur	33

2. Jenis-Jenis Tindak Tutur	34
3. Fungsi Tindak Tutur	38
D. Roman	42
BAB III METODE PENELITIAN	44
A. Desain Penelitian	44
B. Objek Penelitian	44
C. Sumber Data	44
D. Instrumen Penelitian	45
E. Tahap Penelitian	45
F. Teknik Analisis Data	46
BAB IV TEMUAN DAN PEMBAHASAN	48
A. Deskripsi Jenis Tindak Tutur pada Tuturan yang terdapat Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” karya Sabine Peters Tahun 2020.....	48
1. Analisis Jenis Tindak Tutur Lokusi pada Tuturan yang terdapat Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	52
2. Analisis Jenis Tindak Tutur Ilokusi pada Tuturan yang terdapat Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	54
3. Analisis Jenis Tindak Tutur Perokusi pada Tuturan yang terdapat Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	56
B. Deskripsi Fungsi Tindak Tutur pada Tuturan yang terdapat Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Karya Sabine Peters Tahun 2020	59
1. Analisis Fungsi Tindak Tutur <i>Assertive</i> pada Tuturan yang terdapat Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	61
2. Analisis Fungsi Tindak Tutur <i>Deklarative</i> pada Tuturan yang ter-	

dapat Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	62
3. Analisis Fungsi Tindak Tutur <i>Direktive</i> pada Tuturan yang terdapat Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	63
4. Analisis Fungsi Tindak Tutur <i>Expressive</i> pada Tuturan yang terdapat preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	64
5. Analisis Fungsi Tindak Tutur <i>Kommissive</i> pada Tuturan yang terdapat Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	65
C. Makna Kontekstual Preposisi <i>von</i> dan <i>aus</i> pada Tuturan dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” karya Sabine Peters Tahun 2020	66
1. Analisis Makna Kontekstual Preposisi <i>aus</i> pada Tuturan dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	67
2. Analisis Makna Kontekstual Preposisi <i>von</i> pada Tuturan dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	68
D. Diskusi Hasil Penelitian	71
BAB V SIMPULAN, IMPLIKASI, DAN REKOMENDASI	73
A. Simpulan	73
B. Implikasi	74
C. Rekomendasi	75
DAFTAR PUSTAKA	76
LAMPIRAN	78
RIWAYAT HIDUP	

DAFTAR TABEL

Tabel 2.1	Contoh Kalimat <i>Wechselpräpositionen</i>	10
Tabel 2.2	Contoh Kalimat Preposisi dengan Dua Kasus menurut Hidayat...	13
Tabel 2.3	Contoh Kalimat <i>Lokale Präpositionen</i>	17
Tabel 2.4	Contoh Kalimat <i>Temporale Präpositionen</i>	18
Tabel 2.5	Contoh Kalimat <i>Modale Präpositionen</i>	19
Tabel 2.6	Contoh Kalimat <i>Kausale Präpositionen</i>	19
Tabel 2.7	Jenis Tindakan Tutur menurut Austin dan Searle	36
Tabel 2.8	Contoh INDEM-RELATION menurut Hindelang	38

DAFTAR LAMPIRAN

Lampiran 1	Daftar Data Tuturan yang terdapat Preposisi von dan aus yang Ditemukan dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	78
Lampiran 2	Daftar Data Jenis Tindak Tuter Lokusi pada Tuturan yang terdapat Preposisi von dan aus dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	83
Lampiran 3	Daftar Data Jenis Tindak Tuter Ilokusi pada Tuturan yang terdapat Preposisi von dan aus dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	84
Lampiran 4	Daftar Data Jenis Tindak Tuter Perlokusi pada Tuturan yang terdapat Preposisi von dan aus dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	88
Lampiran 5	Daftar Data Fungsi Tindak Tuter <i>Assertive</i> pada Tuturan yang terdapat Preposisi von dan aus dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	90
Lampiran 6	Daftar Data Fungsi Tindak Tuter <i>Deklarative</i> pada Tuturan yang terdapat Preposisi von dan aus dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	93
Lampiran 7	Daftar Data Fungsi Tindak Tuter <i>Direktive</i> pada Tuturan yang terdapat Preposisi von dan aus dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	94
Lampiran 8	Daftar Data Fungsi Tindak Tuter <i>Expressive</i> pada Tuturan yang terdapat Preposisi von dan aus dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	97
Lampiran 9	Daftar Data Fungsi Tindak Tuter <i>Kommissive</i> pada Tuturan yang terdapat Preposisi von dan aus dalam Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	98
Lampiran 10	Daftar Data Makna Kontekstual Preposisi <i>aus</i> dalam Tuturan pada Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	99

Lampiran 11	Daftar Data Makna Kontekstual Preposisi <i>von</i> dalam Tuturan pada Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	103
Lampiran 12	Biografi Sabine Peters	110
Lampiran 13	Sinopsis Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” karya Sabine Peters Tahun 2020	111
Lampiran 14	Sampul Buku, Hak Cipta, dan Daftar Isi Roman “ <i>Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt</i> ” Tahun 2020	112

DAFTAR PUSTAKA

- Bungin, Burhan. (2014). *Penelitian Kualitatif (Edisi Kedua)*. Jakarta: Kencana.
- Busch, Albert & Stenschke, Oliver. (2018). *Germanistische Linguistik (Edisi Keempat)*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag GmbH & Co. KG.
- Chaer, Abdul. (2014). *Linguistik Umum (Edisi Keempat)*. Jakarta: PT Rineka Cipta.
- Dreyer, Hilke & Schmitt, Richard. (2009). *Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik – aktuell*. Ismaning: Hueber Verlag.
- Engel, Ulrich. (2009). *Deutsche Grammatik (Edisi Kedua)*. München: Iudicium Verlag.
- Finkbeiner, Rita. (2015). *Einführung in die Pragmatik*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Grützmaker, Jutta. (2008). *Literarische Grundbegriffe (Edisi Kedua)*. Stuttgart: Ernst Klett Verlag GmbH.
- Harden, Theo & Hentschel, Elke. (2014). *Einführung in die Germanistische Linguistik*. Bern: Peter Lang AG.
- Helbig, G. & Buscha, J. (1996). *Deutsche Grammatik: Einhandbuch für den Ausländerunterricht (Edisi Ketujuh belas)*. Leipzig, Berlin, München: Langenscheidt, Verlag Enzyklopädie.
- Helbig, Gerhard. & Buscha, Joachim. (2001). *Deutsche Grammatik: Einhandbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin und München: Langenscheidt KG.
- Hermes, Eberhard. (2004). *Abiturwissen Deutsch: Grundbegriffe der Literatur von A-Z; Definitionen, Beispiele, Erläuterungen*. Stuttgart: Ernst Klett Verlag GmbH.
- Heuken, Adolf. (2013). *Deutsch-Indonesisches Wörterbuch: Kamus Jerman Indonesia*. Jakarta: PT Gramedia Pustaka Utama.
- Hidayat, Amir F. (2007). *Intisari Gramatika Bahasa Jerman Praktis-Aplikatif-Integratif*. Bandung: CV Pustaka Setia.
- Horstmann, S., Settinieri, J., & Freitag, D. (2020). *Einführung in die Linguistik für DaF/DaZ*. Paderborn: UTB GmbH.
- Lingolia Deutsch. (2021). *Präposition in der deutschen Grammatik*. [Online]. Diakses dari: <https://deutsch.lingolia.com/de/grammatik/praepositionen>
- Lüdeling, Anke. (2017). *Grundkurs Sprachwissenschaft (Edisi Ketiga)*. Stuttgart: Klett Lerntraining.
- May, Yomb. (2021). *Literarische Grundbegriffe: Reclam Kompaktwissen XL (Edisi Kedua)*. Ditzingen: Philipp Reclam jun. Verlag GmbH.
- Meibauer, Jörg. (2001). *Pragmatik: Eine Einführung (Edisi Kedua)*. Tübingen: Stauffenburg Verlag Brigitte Narr GmbH.
- Müller, Gereon. (2019). *Linguistische Grundlagen I. Sprache: Vorschau*. [Online]. Diakses dari <https://home.uni-leipzig.de/mueller/mu451.pdf>.
- Nübling, Damaris. dkk. (2009). *Duden Band 4-Die Grammatik: Unentbehrlich für richtiges Deutsch (Edisi Kedelapan)*. Mannheim: Bibliographisches Institut AG.
- Pafel, Jürgen. dkk. (2015). *Einführung in die germanistische Linguistik (Edisi Ketiga)*. Stuttgart, Weimar: J. B. Metzler.

- Peters, Sabine. (2020). *Ein wahrer Apfel leuchtete am Himmelszelt*. Göttingen: Wallstein Verlag.
- Pittner, Karin. (2016). *Einführung in die germanistische Linguistik* (Edisi Kedua). Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Rahardi, K., Setyaningsih, Y., & Dewi, Rische P. (2016). *Pragmatik – Fenomena Ketidaksantunan Berbahasa*. Jakarta: Penerbit Erlangga.
- Reimann, Monika. (2000). *Grundstufen-Grammatik für Deutsch als Fremdsprache* (Edisi Ketiga). Ismaning: Hueber Verlag.
- Reich, Ingo. & Speyer, Augustin. (2020). *Deutsche Sprachwissenschaft - Eine Einführung*. Ditzingen: Philipp Reclam jun. Verlag GmbH.
- Studyflix. (2022). *Sprache*. [Online]. Diakses dari <https://studyflix.de/deutsch/sprache-4387>.
- Voit, Heike. (2013). *Grammatik kurz & bündig Deutsch als Fremdsprache*. Stuttgart: PONS GmbH.
- Wiese, Martina. (2000). *Stephen C. Levinson/Pragmatik*. Tübingen: Niemeyer.